

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринки 16., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописи не звертаються.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в ціні 2,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці і в Італії, Франції, Голландії, Бельгії 10 фл. ф., Італії 10 л., Німеччині 4,000.000 в. марка, Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 100 лей, Польщі 50 л., Австрії 4,000.000 шв. Зліма однеси 1000/0 шп.</p>	<p>В співні оголошено повертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМРІЧКА 100.000 Мп.</p>
---	--	--

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Товариство взаїмних
обезпечень

„ДНІСТЕР“

У ЛЬВОВІ
вул. РУСЬКА Ч. 20.

на підставі одержаного з Міністерства гвардії дозволу приймає до обезпечення від огню будинки квартири і господарські двори, меблі, одягу і білизни, а також і в гарні, худобу і т. п.

В АМЕРИКАНСЬКИХ ДОЛЯРАХ.

1223

1-3

Політичний білянс 1923 р.

1923 рік відійшов від нас без жалю за ним. Зі становища загально-людської культури він був радше кроком назад, ніж вперед. Він позначився великою кількістю подій, які акцентують на те, що світові далеко ще до тих усіх тривожних форм існування, за які він борюється. Пригадаймо кілька словами найважливіші з тих подій.

Найважливішою подією для нас був акт з 14. березня і українчація державного апарату на Великій Україні. Ці два факти залишаться на довго записані у пам'яті наших земляків. Вони виринули перед нами так само нежданно, як більшість політичних подій того бурхливого року, що повстав як вулканічний твір великої війни. Наші найбільші історичні завдання, особливо трудніші, щоб розвинути, в якій великій мірі на одному та другому факті завважив вплив українського загалу: його національно-культурного невідготування та підготування, скільки в першому факті є нашої власної вини, а в другому нашої заслуги.

Українізація на В. Україні є завдання з цілою низкою питань про організацію та психологію соціального уряду. Акт 14. березня є пов'язаний з невідомим моментом закордонної політики чужих держав і нашої власної дипломатії. Коли вгодом виявиться відповідна скількість матеріалів, що кинуть нове світло на закулісові приготування обох цих актів, тоді велика частина цих питань розясниться. Нині вже відомо, що велика частина прогріхів і поважних помилок зроблених нашою закордонною дипломатією мала своє джерело у невідготуванні до праці у чужинних, не зрозумілих для нас культурних середовищах. Не треба забувати, що доля нашої країни вирішувалася в умовах і в добі, де рішучість, меткість і хист орієнтації у кожноразі стані загально-європейських справ були першою запорукою успіху всіх тих, що цього успіху добилися.

Одною з найповажніших європейських подій є економічна катастрофа Німеччини разом з її територіальним розпадом і суспільним хаосом. Те, що один німецький канцлер у першій половині року уважав найдоцільнішим засобом боротьби з Францією: пасивний спротив у Рурі, це — два другі

канцлери. Його наслідники, старались безуспішно направити проти-лежною політикою. Німецька політика велась під знаком неспроможності плачення воєнних догів.

У зв'язку з втратою державної рівноваги у Баварії та Саксонії почався на-пів сепаратистичний рух. Спроба ген. Людендорфа для повернення монархічної влади скінчилась невдачею; поворот кронпринца до Німеччини залишився епізодом позико без поважніших наслідків. Німецькі спроби мирового поладнання конфлікту з Францією є фактом першорядної ваги, та покищо незакінчені.

Франція продовжувала політику здійснення своїх двох ідеалів: державного безпеченства і добуття воєнних відшкодувань. В імені цих відшкодувань, вона збройно зайняла рурську та рейнську територію і замість виконання примусу на Німеччині, ввійшла на явний шлях територіальної окупації.

Англія була нічим свідком самостійної акції Франції. Вона протестувала проти неї в імені Версайського договору і одночасно шукала засобів для рятівання авторитету Союзних держав. Однозначність Антанті вдержалась тільки в установі т. зв. Репараційної Комісії, яка має означити межі фінансової спроможності Німеччини. Зрештою, поза цією установою, без більшого практичного значіння, роздільність інтересів Союзних держав виявилась уловні.

Англія може у своїй внутрішній політиці записати цікаві факти. Уперше на президента міністрів вибирає король члена парламенту замість заслуженого „піра“, відомого зі суспільної діяльності. Англійські вибори розбивають парламент не на дві, а на три, менш-більш рівні, партії. Урядова партія консервативів виходить з них з невдачею внаслідок надто швидкого постанови свого голови презид. міністрів Болдуїна, а саме: що надмірне безробіття в краю треба рятувати введенням закону про охоронне мито на товари. Два крила ліберальної партії зливаються; робітничі партія виходить зміненою з виборів і стає кандидатом на партію, що має взяти в свої руки керму державної політики. Англія скликує на протязі 1923 р. велику міждержавну раду з представниками своїх колоній, щоб вирішити питання про

можливість покінчення справ Європи як безнадійних, а звернення своєї уваги виключно на спільну економічну працю зі своїми колоніями.

Хвилевий песимізм Англії супроти Європи є вповні виправданий таким інцидентом як конфлікт Італії з Грецією. Вбивство двох італійських генералів на грецько-альбанських кордоні дає Італії привід бомбардувати грецький острів Корфу з домаганнями якнайсуворішої відповідальності грецького уряду за злочин. Відмова Муссоліні, щоб Італія, член Союзу Народів, віддалася авторитетові Союзу Народів, творить довгий час важку атмосферу, яку розвівають союзні держави не легко, слабо рятуючи інтереси цього Союзу. Греція дає Італії сатисфакцію досить дорогою ціною — за невідкритих злочинців.

В Іспанії — державний тихий переворот по зразку Муссоліні. „Ерета Альфонс“ готується до „звершення фактом“ військової диктатури під проводом ген. Прімо де Рівера маркіза де Естелла. У Португалії, як звичайно, кілька ворогобень: президентом республіки вибраний португальський міністр у Лондоні Тейксейра Гомес.

Ще інша, слава з революцій, мала держава Болгарія, переходить переворот Стамболійського, що заслужився на міжнародній арені своїй країні, але скінчив смертю і повною невдачею. На його місці президентом міністрів стає проф. Цанков. Революційна демонстрація приневольила короля у Греції покинути мирно державу. Венізелос є покликаний до повороту, щоб помогти у відбудові конституційних форм державного життя.

Одною з найбільших відрадних політичних проявів минулого року є договір Союзників з Туреччиною, який є признанням недавно заперечених ними національних турецьких прав. Туреччина одержала округу Азріянополя; кордон від Егейського моря до Чорного є демілітаризований. Турецька республіка на

Робітни жіночки суконь і костюмів
СТЕФАНІ МОЦІБОВИЧ
Львів, вул. Хмельовського 15.
(партер)
виконує шкільні допоміжні дашки, тощо і в якійсь частині часі.

чолі з Мустафою Кемаль Пашою проголошена 30. жовтня.

У Росії покращали економічні умовини життя. Одночасно зменшилася режія терору. Факт призначення національних прав поодиноким народам, особливо Українцям, може мати далекосяжне значіння для дальших етапів внутрішньої та закордонної політики Соціального уряду.

З поза-європейських подій першою по величині своїх наслідків є землетрус в Японії. У порівнянні з цією стихійною катастрофою, що пролилася цілий рік, збитки і культурну працю довгих літ, європейські заворушення бліднуть. Ця на скрізь неполітична подія має далекосяжні наслідки у політиці Далекого Сходу. У Китаю на даї панує анархія. По довгій часі відсутності всякого центрального уряду, вибрано президентом Республіки маршала Цао Кун, без ніяких даних на голову держави. Воєнні губернатори є й на далі у Китаю найважшою владою у своїх численних округах.

Зєдинені Держави виявили свою волю вже дня 10. січня, щоб не брати безпосередньої участі в європейській політиці, відкликавши свої війська з над Рейну. На протязі року підписали один з найбільших відомих в історії фінансових договорів з Англією. Втратили свого президента Гардінга, по смерті якого заступає його віце-президент Кулідж.

У Мексику вибухла революція. Єгипет став самостійною, конституційною країною, поки що без конституції, у положенню воєнного стану, що заступає закони.

Пр. 11.24. В імені Річпосполитої Польської! Суд окружний кримінальний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внісок Прокуратурі Державній, що зміст часопису „Діло“ число 2 з дня 2. січня 1924 р. в артікулі під заголовком „Листи з Варшави“ в уставах між словами а) „демократичний“ і „Один в найродативніших“, б) „закоплення“ і „з особливостей“, в) „меншостей“ і „Наш славнозвісний“, г) „не буде“ і „де демократичний“, д) „народний протест беззастовно“ містять в собі єство ад а) б) вислуку з § 302 а. к. ад в) — е) злочину з § 65 а) закону кримінального узава доконалу і. січня 1924 р. конфіскату за

оправдану і зарядив лишення цілого накладу і видав по думці § 403 а. у завак дальшого поширювання того друкованого пасьма. Заразом видав наказ відізначеному редакторові тої часописі, щоб це рішення помістив безплатно в найбільшій часті і то на першій сторони. Неважко було того наказу потягати за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17 XII. 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а імені заслуження за переступство на грошю до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 5 січня 1924.
(Підпис нечистий.)

Четвертий наклад знаменитої повісти **Б. Грінченка** „**СОЛЯШНИЙ ПРОМІНЬ**“ друкується євжеднем книгарні Наукового Тов-ва ім. Шевченка у Львові і поживиться в розпродажі з початком лютого сф.

Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, Ринки ч. 10.

Основою ціна 3 мільйонів 900.000. Замовлення за надісланним грошом приймає. З замовленнями і необхідною грошею належить спішитися, бо наклад не великий, а ціна відтак з огляду на піднесення мнотажки збільшиться.

1239 1-1

В одній невеличкій статті важко навіть натякнути на всі факти у міжнародній політиці, а яких кожний може мати своє виіркове значіння у зв'язку з цілою низкою давніх причин, що його зродили і далекі наслідки, які він може зродити. Минулий рік ще був надто близьким до останньої війни. Народи ще не здали собі ясно справу, чи всі ті сподівання, яких війна не здійснила, краще шукати на шляху нової війни чи нового миру.

Загальний бізнес європейської долітки, висловлений у цифрах, переходить межі нашої уяви: він є фантастичний своїм дефіцитом. Перекладений на мову фактів, він є більше як сумний. Коли він має бути причиною нового, тоді найкраще відповісти йому латинською філософічною приповідкою: „Роби своє — і не жди кінця!“

Велика Україна.

Снігові савії.

Останніми днями на Україні упали великі сніги. В Катеринославщині і над Доном шалють великі снігові савії. В деяких місцях снігові насипи сягають 4 до 5 метрів. До Харкова прибувають потяги з 16 годинним опізненням. На деяких лініях припинено всяку залізничну комунікацію

Українізація.

Подільський губернський комісаріат порішив українізувати „Робоче-крістьянську газету“, яка досі виходила в Вінниці по російськи.

По широкому світі.

Конференція Малої Антанти

Білгородська преса звідомляє, що конференція Малої Антанти ще не розпочалася з приводу того, що румунський представник міністр Дука ще не прибув до Білгороду. Дука повідомив телеграфічно учасників конференції, що Румунія згодиться на позичку для Мадярщини тільки під тою умовою, коли Мала Антанта визнає правом вступлення румунської армії до Мадярщини і обсаду Будапешту 1919 р. та як що Мадярщина зречеться офіційно всіх претензій до відшкодування з приводу тієї окупації.

Чеська преса виразно заявляє проти прийняття Польщі до Малої Антанти, мотивуючи це розбіжністю інтересів Польщі і Малої Антанти.

Національне питання в Польщі.

Резолюція прийнята XIX конгресом П. П. С.

1. XIX конгрес ППС стверджує, що національна („народовосцьова“) справа стала одним з найбільш певучих питань в державному й суспільному життю Польщі. З хвилиною установлення границь республіки розв'язка того питання залежить від самостійного змагання польської політики. Дотеперішня діяльність різних кабінетів була постійно переслідувана впливами націоналізму; конституції не введено в життя; навпаки, приновреновано систему репресій і переорієнтовано у відношенні до прав і організацій національних меншостей на різномірних ділянках, головню на Східних Землях, де Українці і Білорусини заселяють суцільні простори як більшість населення. А кабінет Вітоса і Корфачога, спрєзентувачий урядово ідеологією польського націоналізму, довів візносини до ще більшого загострення.

Такий стан річей перемінює польську республіку в арену безнастанних національних боботб, спинює рух рибітничого руху, стає наперекр змаганням до демократизації держави, зміцнює реакційні сили польському громадянстві, а з другого боку підсилює національні стичні напрямки в громадянстві меншостей, забезпечуючи перевагу націоналістично-кляскальним відомкам серед Українців і Білорусинів, гакатистично юнкерським серед Німців, сіоністам серед Жидів.

В тих умовах польська партія соціалістична мусить взяти на себе ініціативу, щоби рухити справу з мертвої точки. Закінчення національної боротьби, створення відносин, в яких національні меншости найдуть повну свободу національно-культурного розвитку, серед яких станеться можливим мирне і братерське їх співжиття з польським народом, є обов'язком польського соціалізму, лежить в інтересі демократії й історичної будучини Польщі.

Виходячи з тих підстав, конгрес визнає керуючі партійні установи, в першу чергу У. П. П. С., щоби розпочали рішучу й енергічну акцію в користь:

- а) повної і дійсної рівноправности всіх горожан республіки без різниці віри і національності;
- б) негайного введення в життя статей конституції, що забезпечують національним меншостям їх права культурні, язикові і шкільні;

перестерігання, щоби при події субвенцій і шкільних стипендій, уділіваних державою, громадами і іншими самоуправними тілами, рішали тільки огляди на рівень даної школи, світський, нехлєбикальний характер навчання і т. п., а не огляди на викладову мову, на національність чи віру; заснування українського університету у Львові;

в) повного зірвання з політичною адміністраційним шикан і задуговуюч на найбільше напечатування переслідувань конфесійних чи національних; реорганізації і поправки адміністрації на східних землях;

г) введення на тва. східних окопайних громадської самоуправи в містах і селах, повітової і повідської, допущення горожан республіки з національних меншостей до державної адміністрації на всіх ділянках;

г) переведення земельної реформи згідно з постулатами П. П. С.; д) територіальної автономії для меншостей, що заселяють суцільні простори на сході республіки зі збереженням прав польського населення.

II. Конгрес приймає до одобрюючої відомости кроки Центр. Вик. Комітету, що змагають до установлення постійного зв'язку між польською партією соціалістичною і групами та соціалістичними організаціями національних меншостей. Одночасно конгрес з усім натиском підкреслює, що як обов'язком польського соціалізму є боротьба з націоналізмом польським, так само такий самий обов'язок тяжить на демократіях: українській, білоруській, німецькій і жидівській у відношенні до націоналістичних і клєрикально-реакційних напрямків в їх громадянстві.

Конгрес уважнює керуючі партійні установи до дальшої праці в тому самому напрямку.

Наведену резолюцію ухвалено одностайно. Реферат в цій справі виголосив пос. Недзвільковскі, котрий вказав, що принципове становище П. П. С. є таке, що кожному народові належить право самовизначення без застережень. Одначе тут не на місці загальний принцип, але реальна програма. Цю справу польські соціалісти уважають внутрішньою справою Польщі. Національна квестія є дуже ском-

плекована. Жидівське питання слід відділити від питань інших народів, що заселяють суцільні простори держави і становлять на них більшість. Практично можна розв'язати проблему нац. меншостей, признаючи їх рівноправними і співвідповідальними за долю держави. За уряду Хієно-Пяста національна квестія дуже загострилася. Сьогодні стоїмо як би на вулкані. Подожження є незвичайно важке, головно на сході. Ждати в тою справу довше не можна. Програму реалізації тої справи слід поділити на дві частини. Перша частина обіймає культурні домагання, напращу адміністрації і допущення меншостей до урядових становищ. Друга — справа автономії для меншостей, що заселяють суцільні простори. Цей постулат вже був піднесений в соїм в справі Сх. Галичини. Піддержуємо його дальше. Українське громадянство в Сх. Галичині й на Волині мусить бути зорганізоване на автономичній основі. Білоруське громадянство мусить перейти через самоврядування до автономії.

Нац. меншостей не слід трактувати як одностійний табір. Треба коче соціалістів в нац. меншостей вярвати зі спілки з націоналістами. Слід рахуватися з дійсністю. Серед нац. меншостей є елементи, що стоять на ґрунті польської державности, але й є елементи, що змагають до війни, а міжнародна ситуація є скмплексована. Іскра може викликати війну. Польща є ключем Сх. Європи. Слід поладнати нац. питання в Польщі і втягнути нац. меншости до державної праці, бо це є запорукою існування польської держави.

В дискусії забиравало голос багато бесідників. І так: Демідович-Демідецькі стверджує, що справа тва. нац. меншостей є найважливішою справою Польщі. П. П. С. — як частина польського народу теж несе винну за повстання б'юку ч. 16. Якщо відношення П. П. С. до меншостей буде шире, то ми заповнить їй побіду при виборках на „крєсах“. Пос. Узембля відносить, що винну за повстання б'юку ч. 16 несе виключно польська реакція. Польські соціалісти мають чисту совість. Вони в попередньому соїм боролися проти кєпської виборчої ординації. Бєсідник підхлєблює собі, що він промовляє на тільки від польського пролєтаріату, але й від білоруського сєлянства, який його вибрав. „Признаємо право самоозначення, одначе не може-

В. МУДРИЙ.

Під знаком „непобільщини“.

Причини до історії Українського Високого Шкільництва у Львові.

(Продовження.)

Ціла Анкета, як бачимо, пройшла під гаслами легалізації і удержавлення та аполітичного трактування при цьому справі Українського Високого Шкільництва. Ні один з присутніх учасників Анкети не поставив серйозно питання про те, що буде зі справою тоді, коли всі ці намічені заходи легалізації і удержавлення не дадуть ніяких успішних наслідків. Не один з присутніх і підкрєслював, що не треба себе обманювати надіями на якінебудь успіхи. Їх не буде. Деякі говорили, що все заінціюване слід зробити хоч би лише тому, щоби ще раз переконати широкі кола нашого громадянства і ту нервова настроєну частину нашої молоді, що від Поляків навіть при найкращій волі з нашого боку нічого надіятися нам не можна. Навіть закон про заснування українського університету по кінець 1924 р. з дня 26. вересня 1922 р. нічого не допоможе, бо як прийде охота то його анулюють. І мико того, що нікто не вірив, рішено просити Поляків, шляхом петиції via сенат і т. д. Людє жили самооблавно.

Так і розійшлися з Анкети всі незадоволенними. Між молодію ширилася зневіра, а один звичайний професор після тої Анкети заховавав своїх слухачів недвозначно до того, щоби по літніх фєрїях влисувалися на Високі польські Школи. До того в тойже час почалися дуже завязаті та ітєнзивні переслідування українських університетських викладів польського політїєю.

VI.

На слїдуєчий день після анкєти, отже дня 21. травня 1923 р., відбувся Народній Зїад чи краще крєсвий зїад делегатів трудової партії. На цьому зїаді прийнято між іншими і резолюцію в університетській справі слїдуєчого змісту: „Народній Зїад домагається удержавлення переслідуваного до тепер українського приватного університету у Львові разом з технічними відділами, надїлення його з українських податкових грошей субвенціями, потрібними на упосажєння і удержання повного університету разом з необхїдними науковими інституціями та перєтачі цьому українському університетові половини майна львівського, до тепер de iure утраквістичного університету, званого перше університетом Фанца І., а в останніх часах університетом Яна Казимира“.

На Анкеті вибрано було доповідаччии виборями в склад Кураторії і д-ра В. Охримовича. На Народньому Зїаді вибрано його головою трудової партії. Зараз же на першому засїданню Кураторії після Анкєти дня 30. травня 1923 р. д-р Володимир Охримович вважав за вказанє зложити слїдуєчу заяву: „З уваги на те, що мене на другий день після Анкєти вибрано головою трудової партії і я став через це політичним чоловіком, а бути членом Кураторії значить по ітєнціям Анкєти бути неполітичним чоловіком, що для мене як для одної особи є неможливо, бо не можна бути одночасно політичним і неполітичним, тому я складаю мій мандат в руки світлої Кураторії і прошу на мос місце кооптувати когось иншого, політично менше заангажованого. При цьому підкрєслюю, що коли би я не був головою трудової партії, то вибір радо прийв би і працював би для справи по моїм силам“.

На другому подікетному засїданню Кураторії з дня 5. червня 1923 р. представники „галицко-руської організації“ зложили на письмі свої мандати рівнож в руки Кураторії зі слїдуєчих мотивів: „Друга Анкета порїшила — писалось в їхньому письмі до Кураторії в дня 4. червня 1923. р. — звернутися до польського уряду з домаганням легалізації, чи удержавлення українського університету, доручаючи Кураторії Високим Українським Школя зробити в тому напра-

мі відповідні заходи. Одночасно Анкета, в склад якої входили репрезентанти всіх галицьких політичних партій, постановила, що ті заходи Кураторії мусять бути поза всякою політикою і поза всяким порозумінням з політичними факторами.

На слїдуєчий день після анкєти, в якій участь брали також визначні діячі трудової партії, названа партія прийняла на своїм зїаді резолюцію, в якій домагається від польського уряду субвенцій на український університет. „Рускій Исполнительный Комитет“ стверджує, що тєво резолюцією університетську справу втягнуто в політику. „Рускій Исполнительный Комитет“ уважє дальше, що тенденція українського соїмого клубу вкати і свої руки ініціативу, чи посередництво в справі легалізації і удержавлення університету носить такою недвозначну політичну закрєску, нікінець, беручи на увагу численні інші познанє (як голоси прєси), які свідчать про неминуєчє втягєння університетської справи в обєкт політики, „Рускій Исполнительный Комитет“ в умовах, які аиторвалися, на жалє не вважє можливим длїтти на будучє відповідальности за дальший хїд університетської справи“.

(Продовження буде.)

мо замикати очей на шовінізм всіх національностей. Кожного гасла меншостей про національну окремішність не можна брати за щось спільного з соціалізмом. Мусимо відріжнювати всякі елементи серед меншостей і побороювати реакційні елементи. Скалярі домагаються цього поставлення національної kwestii. Дас приклад зі Сх. Галичини, де влади переслідують Українців. Львівський куратор Соборської крагаї змінив назву „Україна“ в українське шкільництво переміщується на польське. Соц послы зі Сх. Галичини репрезентують теж українське населення. Вони повинні петнувати надужиття польсько-адмін страції супроти України. Квестія Волині і Сх. Галичини слід трактувати разом. Пйотровскі говорив про побороювання шовінізму і клерикалізму, звідки він не походив би. Голубовко підкреслює, що тільки через піддавання себе ведням польської ендеші можна починити незоліновання національного питання в Польщі. Українців і Білорусинів та німешьких робітників звязує союзниками в демократизації польської держави. Повстання 16 ки з виного польських соціалістів, що разом з „Визволенням“ виставляли окремі листи на Волині і Білорусі. Коли сьогодні німешькі соціалісти є в однім клубі з гакатистами, українські і Білоруські людодці (?) в націоналістами, то це наслідок національних переслідувань в Польщі. Дісна рівноправність і національні свободи криспішить соціальне ріжничкування меншостей і побільшить ряди соціалістів. Дібкінд впливає, щоб виразно мьєрнти, що признасно Українцям і Білорусиньм повне право до незалежності. Догепер мало уваги присвячувано національній справі. Всеж такі резолюції становить крок вперед. Не можна заперечити, що навіть за кабінету Морачевського відбувалися погроми нпр. у Львові. Морачевскі протестує. За нього нічий погромів не було. Зрештою власть „людового уряду“ (люблинського) не поширювалася на Львів. Відомий львівський ватажок на згадку про львівські погроми негтайно конструє специфічне звязання. Огже: не слід зменшувати жертв і геройства львівського громадянства (польського) через те, що в тих трагічних хвилях забито

Рішучий позбав.

Втеча С. Петлюри з Польщі.

Як доносить нам із Варшави, бувший Головний Отаман Симон Петлюра, розчатувавшись в своїх дотеперішніх союзниках, тайно покинув Варшаву вчорні в В. Прокоповичем і знаходиться в Румунії, звідки має намір відтисся до Риму під оніку Мусоліні. Думка ви хати

в Польщі давно вже була в Петлюри — в одні час він хотів чкурнути до Гданська, — але вильно стеожений спеціальним шпіоном, котий жив у олінім мешканню з ним, не міг Гол. Отаман виконати досі свого наміру.

Вальоризація.

Настав тепер такий час, що кули не повернешся, то відбється в твої вуха це зачароване слово „вальоризація“. Вся преса переловнена також статтями про неї. Вальоризація в Польщі отже — це не дуринця. З лютого 1924 роком почала ділати на всіх польських громадян так, як ділають громи на істеричних панчюк. Ні боятися. Бо дійсно вона страшна. Страшна як своєю поваюю так і своїми наслідками.

В звязку з вальоризацією дістає теперішній польський кабінет такі повновласті, які по думці проф. Бузика рівняються скасуванню польської конституції. І ті повновласті має саме виконистати в. Гребскі і т-ші для рятунку польського скарбу. Завдання не дуже легке при вальоризації. Польська преса на чолі з краківським „Часом“ звоочує пана премієра використати ці повновласті для боротьби з вальоризацією.

І вальоризація собі має не оглядаючись ані на голоси преси, ані на повновласті. Вона руйнує. Руйнує всіх. Великим тигаром паде передовсім на населення міст. Ще страшніше вона заступає до вікна нашого східно-галицького селання. Першим її подвигом це страшний нечуваний ніде кареоломіний скоп подорожника всіх державних податкових і інших оплат. Всі ці оплати починають переростати платити спроможність громадян. А здорожіння транспорту неприклад навіть причинитися до його зменшення. Люде перестануть їздити і будуть по зможі надавати як найменше вантажів.

За прикладом держави пішла вальоризація шін і в торгівлю і в промисл і в споживчі продукти. І янше це зовсім природно. Купці перераховують товари на золото, Перераховують їх на золоті фабрики. А коли до того додати зліманічне перерахування на золоті, то купець продає тепер товар дорожче чим перед війною.

Вслід за цим мусить наступити вальоризація оцінки прещі. Далі стане перед державою важке завдання звальоризування урядничих платень. І так звальоризовані державні прибутки не вистарчать на звальоризовані зобовязання держ

Коментарі ф анпуюської прещі на новий рік.

(Лист в Паризи.)

1923 рік — не рік Рури і т-ким він задишиться в історії лише Saint-Brice в „Журналь“ — Німеччина змирилася, Англія засуджена на безсилля на довго: ось під цими аспіціями кінчається 1923 рік. Рідко Франия мала таку добру і году покінчити радикально з ліквізацією війни і уст-новити нову європейську рівновагу.

Але для „Фігаро“ минулий рік як мчався досить сумно: анд. фунт коштує 85 фр.

В „Ажюен Франсе“ Леон Додє дає як звекда, влучну формулу політичного року: „Франція в Рурі — Москва й Берлін в Паризи“. Ця формула по вузир Додє витієєся одночасно плосю й минус, користі і небезпечки кабінету Планкура.

В „Екзо Насіональ“ Гардіє маює в сумних крещках бязис 1923 року, який на його думку, не дає Франції нічого ні в питанні репарацій, ні в питанні військової контролі Німеччини.

Бюре в „Еклер“ бажас Франції оминити в 1924 році несправного нещастя, яким буде ратикальний кабінет, коли він прийде до впливу внаслідок виборів 1924 р. „тоді Німеччина виграла війну“.

26 Жидів. А забилч їх „бандити“. У Львові було біла 10 тисяч австрійських воєків, що живучи в вузлах міста — творили зелену армію, і вони то доконали воголовних убийств і грабунків. Пос. Гавзнер, його зелена чи там червона армія і т.н., то самі „заївники“. Вкінці референу Недзвільковскі закінчив дискусію, наповіваючи своїх товаришів, щоб не впадали в лібералізм своєрідного

типу, щоб не вляжали правлявним і слухним все, що виходить від меншостей. Польська робітничя класа мусить дати реальну програму.

Ось тільки в дискусії про відношення соціалістів до непольських народів в сучасних границях Польщі. Становище до цієї справи займемо в найблизчих днях.

Ілько Борщак.

КОЛЕТ.

3 НОВОРІЧНИХ МРІЙ.

Усі троє вертаємось до дому: і даі мої собаки... У морщинах нашої одіжі — розсипаний сніг; мої плечі — білесенькі, прозірчастий цукор тале над папешю Гальчиків а флямандський чабан увесь аж мигтить. Ми вибігли, щоб поглянути на сніг, справжній сніг і справжній мороз — на париську рідкість, майже небувалу наприкінці року... Ми бігли як божевільні, напереді. Ми копірсади по снігу своїми дестю ногами, ненарушним, крижким снігу, що скрипів під нами мов пестливий шелест шокчу.

Тепер сидимо перед горіючим огнищем мовчки. Сломин мандрівки снігу і вітру, що лютує поза вікном, розливається поволі у наших жилах і ми словзуємось в напрямку солодкого сну, що є нагородою доггих мандрів. Флямандський чабан, з якого йде пара мов з гораючої ванни, став знову зрівноваженим, фальшиво поважним і чекним. Одним вухом стежить за шелетом снігу за віконницями, другим доить агуки посуду у кухні. „Пальчик“ з діточою душею, знеможений смом, протяг пацу та лапи. Сіра кітка не показвала ще від ран-

ку кінчика носа з під своєї шерсти. А я... ось ще раз, як спочатку минулого року сиджу перед печено, зі своєю самотністю...

Ще один рік більше... Навіщо їх рахувати? Цей новорічний день не нагадує мені нічим перших місяців моєї молодости. Хто може вернути мені діточку святошність колишніх новорічних днів? Вигляд змінився для мене — за увесь цей час, коли я змінялась. Рік перестав уже бути цією хвилястою стежкою, розкиненою стежкою, яка починаючи від січня вється до весни, пнеться до літа розкаїтаючи у повну тишу, палаючи левазу перенизану блакитними цятками рясних жоржів, — а потім сходить у запашну осінь, з мряками, трасиною, стиглим овочем і дичиною, — далі поринає у суху зиму, голосну, блимаючи замерзалими озерами і рожевим снігом у сонячній проміню... Аж врешті хвиляста стежка летить стрімголов, щоб зупинитись нежданно перед чудовим днем, єдиним між двома роками мов квітка на морозі: днем Нового Року...

Колі скиляюсь у нинішній вечір над моїм минулим, бачу на селі, між деревами та кущами люблену дитину богатих родичів, що не знала і не бажала дорогих забавок... Бачу дитину забобочно привязану до обрязаних свят, до дат, які значили дарунки, квіти або традиційні тісточка; дівчинку залюблену в тісточках, серпанках, в опануючих пацошах церквах...

Доброчий павотче, ви, що вперше пригашали мене — чи думали ви коли, що я вже тоді жда-

в раю, якого ви не в силі були увивити собі: неповнимі моїми богами, моїми звірятами, що балакають, моїми ніфрами і фавнами?... А в слухаючи вас, коли ви проповідали про наше печло, думала про гордоші наші, людєй, які за злочини одної хвилини видумали вічну гегенну...

Ах! якже це дажно...

Моя самотність і цей грудневий сніг на порозі нового року не прокинуть у мені колишнього тремтіння, а часів, коли довгими ночами я вслухувалась у далекий гомін міських барабанів здитий з хвилюваннями мого серця, барабанів, що своїм концертом прокидала похнюпле у сні село...

Я лякалась найбільше цих барабанів у заморожену ніч, коло 4-ї год. досвіта, а прот- я звала їх з глибини свого дітчого ліжечка з нервовим острахом, що межував з плачем, зі стисненими зубами, зі скорченням шлунком. Вони, ці барабани, а не дванадцять ударів у піаночі звичали мені прихід нового року, появу чогось нового, на що цілий світ чекав зі стриманим віддиком, а що було завішене на перші „дз-з-з-з-з“ у мойому селі...

Колі цей невидимий згук перелітав раннім ранком бючись об стіни хатні жванни та жалібним концертом, да ним виринало нове життя, що бігло чвалом назустріч дванадцяти місяцям...

Я високом бігла з ліжка з літарем у руці до побажань, цілунків, цукорків і книжок зі золоченими берегами... Я відчиняла двері некрим, що приносили по черзі

сотку фунтів хліба і аж до полуни, з повагою, з купувальною поваюю, я передавала всім зебракам, справжнім і прибраним, по шматку хліба і по десяти сотників, які вони приймали без покори і без адячності...

Зимові ранки, червоні ланни у нічній мряці, неврушене та гостре повітря перед досвідком, обриса змалілого саду у досвітніх сутінках і приваленого снігом, зваленої сосни, з яких обтяжिलи рамен падали по години ледозвалом купи снігу, — удари пташачих крил, тріпотливі мов віяльця і їх трівожні жарты у кристалевім поросі мішійшим те більше мнливим ніж розпорошений серпанок водограю... О, всі ви, зміни з моїх дітчих літ, — одна змова динна вернула мені вас нині! В овальнім зеркалі, яке держить моя нервова рука, я шукаю того колишнього свого обличчя молодой жінки, якої молодість небавком має минутись...

Ще захоплена своєю прією, а не можу вийти з дива, що вже змінилась, уже постарілась за цей мент, коли мріяла... Схвильованими колірами я могла би ще змалювати на цьому обличчю, інше обличчя: личко дитинки почервоноїлої від сонця, відкритої росою від колоду і едистичні лицівка, що видоажувались у тонкий підборідочок, ворухий брови, що вміли складатись, уста з хитрими кучочками, що суперечили короткій, найвій губі... На жаль, це тільки мить. Оксидні прегарного, воскресшого пастелю затирається і шезає. Сповідня вберхні мого зеркала відбиває мій образ, той самий, зовсім подібний

*) Одна з найбільших сучасних французьких письменниць, Ковет (псевдонім) пр у 1873 р. авторка шкільних книжок оригінальних розвідок, полюблена за вольном надія шкільно повстей писаних спільно зі своїм чоловіком Віда: „Клядима у школі“, „К. дима“, „К. у Пляжжі“ і т. д.

Проф. Брок про Сов тьву Росію

Olaf Broch; Proletarats-aktatur H. Aschehang u. Co. Christiania 1923.

Олаф Брок — професор університету в Христіанії, відомий славістичний філолог — написав книжку про сучасну Росію. Його книжка являється вислідом подорожі літом цього року по Росію. З поглядів аналітичних творів чужинців, що бувають в сов. Росії і писали про неї книжка проф. Брока корисно іржчається основним значенням старої Росії. І ще одно: Брок знає російську мову (він є членом петроградської академії наук), мав змогу вийти в безпосередній контакт з масою людей: комуністами, прихильниками комунізму, індиферентними і ворогами сучасного ладу в Росії. Брок ворожо відноситься до більшовизму, однак він не оганічується до зазначення свого принципіального негативного становища і не висуджує теперішніх володарів Росії від честі й поваги. Він старався зрозуміти, як і чому більшовики оволоділи Росією. Він аналізує суть ідейної сторони жовтневої революції і подає картину процесу, який зі задоволююю консеквенцією мусів довести до теперішнього стану. Брок підходить

до російських більшовиків як до релігійної секти, яка поставила в основу свого світогляду і діяльності вузьку доктрину; як до секти, що вірить в цю доктрину з релігійним патосом і сліпо вимагає від інших віруючих підкоралкування себе ній доктрині, бо інакше горе їм! Хоча можна опрокинути слушність цього погляду, всеж аналогія з сектанством у великій мірі посглає розуміння більшовизму і цього великанського процесу, який викликав війну на Сході. Брок, очевидно, не закриває очей на це, що „релігійна“ ідея, якій підпадали вряди більшовизму, зосім не мала того самого значіння для мас. Маси у своїй рухові за більшовиками кермувалися різними причинами, а між ними не останню роль відіграв становий антагонізм в Росії, вікова ворожнеча і зависть убогих і несправедливих народніх мас до „баринів“.

Означе у відношенні до ядра більшовицького руху доволі послідовно і переконуючо проводить паралелю з фанатичним сектанством, якому завдяки зліговим військовим обставинам вдалося захопити владу на величезних просторах. І в самій капітуляції комунізму

ви до своїх ворогів. І клином не вибеш клина в даному випадку. Не вилічить інфляції валоризацію і „уповновласнений“ п. Грабські.

„Тепер — лише „Час“ — наближається до нас не легесенький польскі Зефіри, а правдивий Буровій. А заключається той Буровій: 1) в піднесенні коштів нашої продукції до висоти світових цін, наслідком чого наступить поменшення її конкурентної спроможности та експанзії, що знов спричинить її редукцію; 2) в неможливості заосмотрення нашої продукції в достаточну скількість оборотного капіталу, що спричинить шкловитий занепад усіх слабших господарств; 3) в примусі держави віднести надмірно високу урядничі платні, через що держава видасть завтра все те, що шляхом валоризації одержала сьогодні“.

В результаті такого положення держави в звязку з валоризацією,

до мене, з рисочками мов від легких дрянних нігтем, ніжно вирізьблених при віні, у куточках уст, між упертими бровами... Образ, що не всміхається ні сумує, з який шепоче лише мені самій: Треба старітись. Не плач, не складай благаєльних рук, не бунтуйся: — треба старітись. Повторий собі ці слова не як оклик роспуки, але як дорогий рефрен, виспівуваний у самій собі, як поклик до кінечного відіду... Поглянь на себе, на ві на уста: відгорни з вад висік мічку волосся: ось і починаєш утікати від молодости; ти станеш ще втікати від свого життя, не забудь про це: треба старітись!

Відходи поволі, поволісенько, без слів: не забувай нічого! Візьми зі собою здоров'я, веселощі, кокетерію і дрібку доброти та справедливости, які трошки осолодили тобі життя; а не забудь! Іди прибрана, лагідна, не зупиняйся похередині невідкильного шляху — даремні сподоби! — бо треба постарітись. Іди за шляхом і не спочивай на ньому, кіба на те, шоби вмерти. І коли простягнешся поперець його запоморочуючої хвилястої стяжки, — якщо ти не лишинда вола собою, один за одним, твоїх кучерів, ні твоїх зубів, ні твоїх м'язів одним за одним виснажених, якщо вічний порошок /не зв'язав перед останньою твоею годиною з твоїх очей чудового саява — якщо ти заховала до бочиди у своїй руці дружню руку, що тебе веде — засни з усміхом і спати щасна, сли мов вибрана тобою...

починається цілий шкловитий нарад чи пак порада. Радяться п. Грабські фінансових нарад, виголощені експозе по всіх комісіях в йому спілнють з побажаннями та з порадами фінансові експерти всіх польських газет. Одні радять затягнути величезну позичку за границею прим. в доларах або франках для спасення польських фінансів, другі радять віддати в найом державні маєтки як на приклад білоруські та тухольські ліси, треті радять не давати надмірних кредитів промисловим підприємствам та промисловцям, бо вони саме спричинили теперішній невеселий стан. Та затягнути за границею позичку п. Грабські боїться, бо заграничні капіталісти не дуже то хочуть ангажуватися зі своїми капіталами в польській господарстві. З тих самих причин не бажас ніхто ані наймати ані купувати польських державних маєтків. І тому то п. Грабські хоче рятувати польські фінанси внутрішніми позичками та данинами, бо Польща на його думку повинна мати велику здатність чинити на користь держави і для їх рятунку.

Дотеперішні невдачі з внутрішніми позичками він пояснює тим, що уряд часто платив відсотки від тих позичок в обезціненій валюті. Тепер він думає затягати валоризовані внутрішні позички, в слід за чим буде платити і валоризовані відсотки за ті позички. П. Грабські дістав повноважність на продаж частини державного майна. І він не від того, та саме біда в тому, що в краю нема покупців на то майно, а заграничні капіталісти, як ми згадали, з купном не спілнються. В повноважності є одно застереження, що п. Грабські не має права продати залізниць і нафтових рафінерій.

Та все не — рази, неради і проекти, а рятунку фінансів йде в той спосіб, що ПКСКІІ, мабуть з доручення уряду — як лише пос. Дьячанд у варшавським „Роботнику“ — з великою помпестністю відноситься на варшавській біржі ціну долара для вилати в Америці, а неурядова біржа відноситься рівномірно ціну ефективного долара.

І так воно йде без кінця. Клин клина не нажене, а валоризація скропиться на всьому населенню Польщі, а тім числі найбільше дімаючо на нашому малоземельному, голому та босому селянстві та такийже інтелігенції. А вже й говорити не приходиться про трагічне положення нашого міського робітництва завдяки польській валоризації шляхом збільшення безробіття.

перед реальним життям з цієї точки погляду можна бачити процес аналогічний до процесу пристосування сектантської релігійної доктрини до неможливих вимог дійности.

В своїй книжці Блок торкає багато сторінок теперішнього соціального побуту. Найблище для нього по його особистим заінтересуванням і старим звязкам з Росією парина академічна і взагалі царина народніх освіти.

Та він спинюється і на правних відносинах і на моральности і на самій конструкції соціального ладу. Відносно мало спинюється на господарських відносинах, бо за короткий час останнього побуту в Росії не мав змоги докладніше простежити це питання.

Одночасно з темними картинами соціального побуту норвежський професор не закриває очей і на додатній явища, які зачинають рости на полі, засіянім обильно кровю. Всеж Брок недвозначно зазначає, що ці відрадні явища годі розглядати як результат більшовицьких експериментів.

Навпаки: вони приходять на перехір більшовизму, вони приходять самозривно. Проф. Брок старався зрозуміти людей, з якими доводилося йому стрічатися під час своєї мандрівки. Тому дуже часто пише з великою прихильністю про деяких ідейних комуністів, головню з професорських і студентських кол. однак це не перешикадає йому остро критикувати їхні погляди. Критично ставиться також і до думок ворогів теперішних володарів Росії, які а priori негативно осуджують все те, що діялося і діється в Росії з часу жовтневої революції.

Соціална Росія.

Бунт Буденного?

За „Свободою“ пише, що у Агшарі кружляють слухи про повстання Буденного проти радянської влади. Буденний встанє соціалістичною урядовою організацією, а на випадок невпоменення її загрозив збройним вступом своєї армії. Докладніше Буденного стоїть в звязку з усталаженням Троцького та з роздором серед комуністів.

Серед червоної армії.

„Русскі Пресс“ пише, що по розпорядку мобілізаційного відділу воєнного союзу серед червоної армії передано деякі зміни Гарізон Москви і охороно західних кордонів західної російської території. Взагалі зміни тенденції сконцентрувати в європейській Росії, особливо в Москві більшу масу війська, яке на випадок сподіваних завоушень, могло би піддержати уряд Родзор між комуністичною партією впливає негат вно на настрої червоної армії. Мож червоноармійцями повалюються антибільшовицькі відозви.

Замордонні концесії в сов. Росії.

В „Manchester Guardian“ пише Літвінов, що за останніх п'яти років соціалістичний уряд дав дозвіл на співпрацю закордонного капіталу з 800 російських підприємств. В першу чергу надано концесії німецьким фірмам, з поміж яких головну роль відіграє товариство на чолі з бул. канцлером Біртою. Фірма Крупа передано 2500 десятин землі для експлуатації. Це остання фірма французів з капіталом 4.000 фунт в стерлінгах. Головною цією суми заступлена Англією. Великі концесії передано також Отто-Вольфам. Соціалістичний уряд дістав в цій фірмі на мільона фунтів стерлінгів кредиту. Між англійськими фірмами, які дістали концесії є кілька фірм, що працювали в Росії перед революцією. До соціалістичного уряду побудує 80 просяб про концесії від французьких фірм.

Ватикан і Соціалісти.

„Journal de Geneve“ пише, що останніми часами Ватикан цікавиться не лише справою визнання Соціалістичного уряду в Польщі, що в тій справі перше слово належить політичним колам держав Європи. Ватикан готовий визнати соціалістичну владу, як що інші держави визнають її, але висловлює часто свою думку, що хоч більшовики переслідують релігію, то і парська влада переслідувала не менше католицизм. При теперішній стані в Росії католицизм є трахтований на рівні з правом лаяня, а факт цей до певної міри урівнює католицизм в порівнянні до перед революційних відносин в Росії. Визнання Соціалістичного уряду в Польщі дозведе до об'єднання поміж Ватиканом і соціалістичною Росією.

„Добродій“.

Залишила, що ішла з Поділля до Львова, була переповнена, як завжди Жидом. Десять-недесять склі чоловік шибирок, котрого потреба сполучила набратися в подорож, тепер таку дорогу і нема ли. Такий бідолоха скліла значайно тихо у куточку і був рад, що не мара і мав що закурити. Іа те жидівська мова гомоніла безустанно, а все ділова і повна голосних згадок про мільони марок і тисячі доларів.

В одній відділі третього класу, котрому тепер іздять і колонійні панки, сиділо шістьох Жидів і в куточку коло ніла одинокий християнин, молодий, ще учитель гімназії. Він мав діло у Львові і думав там побути як найкоротше, бо не мав стільки грошей, скільки треба на довгий побут у столиці. Його сусід, поважний бородастий Жид, кімав разів зачинав його на розмову, але учитель не мав охоти до балазки. Стільки всього домадалося один про одного, що оба йдуть до Львова, а при контролі легітимний Жид побачив, що його сусід — який урядник.

— Ви де служите?
— В гімназії — відповів учитель коротко.

— А котрі гімназії тепер найкращіші? Бо я маю сина...

І тут почав Жид широко мотивувати, чому його цікавить це питання, — здалося йому з сусіднього кутка надбавив якийсь теперішній Жидок, шепнув щось на ухо найближчому зі своїх однопольців і побіжим шкоро далі. Жиди переглянулись і в одній хвилині зчинили між ними такий переполох, що всі як в одну мить вилетіли з янок, позавали свої вузляки, почали одганятися, тиснутися до дверей і безрадно шаркати.

Учитель налякався, схопив між Жидів і спитав: — Що сталося?

З задку потягнув його за руку Жид, що допитуювався про гімназії, і вилетів його словами: — Сідайте, пане професоре; то реція за доларками.

— А який вас черт побере! — закричав учитель. — Я думаю, що займатиме катастрофа.

— Ну, се також катастрофа для нас, що мають долари — сказав Жид. — Я не маю тай не боюся. Вони тут зараз прийдуть. Сідайте, прошу сідайте.

Жид майже силою усадовив учителя на його місці і сам сів собі біля нього. Вивав папіроси і подав учителеві. Той закури і ждав на цікаве видоще. „Вони“ прийшли Було їх троєх. Один стаяв собі біля дверей, а два почали переглядати легітимний. Жиди стояли як убиті тільки учителя сусід склі і курих словийно папіроску. Свій „конуд особисті“ подав без найменшого остраху. Панок піднявся на фотографію і на його — і відізнався зосім чинно: — Вибачайте, пане Розендуфте, ми мусимо вас перешукати. Мусимо працювати галати, що ви їдете не з порожніми руками.

— Панно, що ви — відповів Розендуфт. — Куди мусить мати гроші. Вену з собою майже на мільярд марок. — Прошу.

І він зник з поміж малу хвилину, відчинив і показав марку.

— А долари при собі носите — замітив панок.

— Прошу шукати.

Почали шукати по всіх його кишенях, казали роздіватися аж до сорочок, заглянути і в черевки, — нічого не вийшло. Не так добре пішло інший Жидок. Троєх із них відведено зараз до іншого вагону, двоє інших осталося в купе; у них не вийдено доларів, але вони були так переполохані, якби вели з собою мільони чужої валюти. На остаток заглянули ще на полиці і під лавки та хотіли ще перешукати кожешок, що висів на гачку, але як довадалось, що це учителя власність, дали своїм Віддали йому легітимацию і шили далі. В купе похолодніло, бо довго були двері відчинені; тому учитель встав і одганює в свій кожешок.

— Добре мати, добре і не мати — такою делесово гадкою потішили він свої товаришки подорожні.

— Алеж тепер тільки малий крамар купить децо за марку, — сказав Розендуфт — бідний купець не може обійтись без чужої валюти.

Почалась розмова про те, чи варто забирати конуси його власність, чи не вільно, коли можна, а коли ні, — розмова, в котрій ніхто не сказав явного слів правдиво: думки, бо товариство не було з собою добре знайоме. Найменше говорив учитель: він не мав досить польських марок, а не то доларів, — що його могло обхотити така журба?

До Львова було вже недалеко.

— Ви не дого до Львова? — допитувався Розендуфт.

— На день або два — відповів учитель.

— Заїжджаєте до готелю?

— Не знаю, може до знайомого. Розендуфт замовк.

У Львові на Підзамчу він не відступив від учителя Коли оба вийшли з вагону, він дуже бажав зустрітись з учителем в вагону. Учитель здійнявся і обурився: — Такаж щось! Такий поважний купець і хоче мені молодому нести валіку? Вони зосім легкі.

— Поїдете трамваєм?

— Ні, я їду пішки.

— Я вам заплачу трамвай — сказав Розендуфт.

— Що ви? здуріли, чи що, пане Розендуфте?

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСНИК.

Аполітичність письменника.

Питання: чи письменник повинен брати діяльну участь у політиці чи ні? — не має ніякого значення для народів, у яких становить суспільного діяча не дає йому права вирішувати проблем творчості, а становить письменника чужим голосом у політиці. Але таке питання заховає на довго свою актуальність у нас. Ледаві наша література зробила перші зусилля, щоб визволитися зі світогляду вузько-народницької побутовщини, а вже попала в другу протилежність: хоче служити ідеям інтернаціональної революції в суспільності та мистецтві.

Важко боронити погляду, що діяльна участь письменника в суспільному житті шкодить його творчості. Та ще важче довести, що така участь помагає в розвитку його таланту. Сам характер таланту кожного письменника зокрема дає відповідь на те, що йому шкодить, а що помагає. А характер таланту: його суть не можна означити заздалегідь, хоча би на підставі кількох перших творів. Чим більше творчим є письменник, тим важче зачеркнути межі його таланту; те, що нині стало його зусиллям, може завтра стати його силою. Чи можна на підставі історії всесвітньої літератури зробити висновок, що найбільші письменники здобули найбільше остроту від політичного життя? Коли зажитися на нього, тоді треба додати застереження, що дуже плодотворна творчість поведомі не полишала багато часу на суспільну діяльність. Можна би гадати, що сам рід суспільного устрою впливає у великій мірі на більшу або меншу участь письменників у громадянському житті; адже що участь можна би приблизно рівняти ступеню загальної активності або ласивості у цьому житті цілої суспільності. Цього рода теорії мусять розглядати письменника не як вибіток, а як одну з позицій на статистичних таблицях. Чи не є пророческим факт, що в європейських народів мабуть найдальнішу участь у суспільному житті беруть письменники французькі та російські? Перші в наслідок якнайближчих зв'язків уряду з літературою, другі внаслідок якнайбільшої опозиції до нього.

Відповідь на питання: чи даний письменник запропасти свій талант, чи розвив його? — залежить в д. погляду на завдання літератури. Для одних література словникоє найкраще свою службу, коли помагає до якнайшвидшого здійснення якогось суспільного змагання; а тому, що ніяке суспільне змагання не кінчається якоюсь остаточною формою здійснення, на яку можна би вказати як на факт, талант письменника оцінюється на підставі самого факту, що він служить якоюсь суспільному змаганню. Для інших: література є цариною творчості, яка служить духовому розвитку людини незалежно від провінційних потреб якоїсь одної історичної доби, одного змагання, одного покоління; а тому, що духовий розвиток людини не можна ніколи розглядати незалежно від якихсь конкретних потреб історичного менту, талант письменника оцінюється на підставі самого факту, що він служить якоюсь індивідуальному ідеалю.

Виходить ділема. Або признаємо твір вартісним на підставі вартості якогось суспільного ідеалу, а тоді нехтуємо в ньому тим, що є найбільше сутюю ознакою таланту: індивідуальністю; або признаємо твір вартісним завдяки його індивідуальним прикметам, а тоді нехтуємо в цьому тим, що є мірою

кожної індивідуальності — її впливом на суспільність. Як довести, що участь письменника у якійсь активній боротьбі зродила твір односторонній та перехідний, коли не маємо певності, чи його талант взагалі виявився би без тих переходних, обумовлених впливів, яким піддався?

Питання про корисність або шкідливість участі письменника у суспільному житті може мати стільки відповідей, скільки є різних культур, історичних потреб і індивідуальностей. Але з ними є зв'язане інше, чи пак: це саме в тіснішому розумінню цього слова — про політичну службу письменника, як члена якоїсь означеної групи або партії. Життєписи великих письменників дають безліч прикладів про їх повну байдужість до політичних напрямків, програм і ворожнеч між ними. Історики літератури та критики, що глядять на творчість крізь призму куценьких суспільних гасел, мусять ставати як акробатами, щоб виправдати великого письменника за його прагнення в різних суспільних організаціях, творах і напрямках, часто дуже суперечних.

Як розвинути ці темні плями у творчості письменника? Перш усього дуже малою вразливістю на практичні, реальні потреби якогось політичного руху. Літературна творчість є певного рода відвернення процесом безпосередньої діяльності. Хто замисль жити — єпископ життя, цей не вдоволюється тим, що життя має в собі найбільше прав-

дивого — боротьбу за здійснення бажань і навіть само їх здійснення. Кожний великий твір родиться з потреби зрозуміння людини, без огляду на її приналежність: національну, класову, політичну, а тим менше партійну. Письменник є людиною, яка має хист переживати чужі психічні стани для самої цікавості, які несподіванки приносять життя з різними зразками людської психології. Нема творчості без розуміння чужої психології. А всяка політична боротьба черпає свою силу саме з неспроможності розуміння інших. Суспільна боротьба засліплює, як засліплює подекуди кожна практична праця в одному напрямку. Це має на думі Бернар Шоу, кажучи, що кожний спеціаліст мусить бути ідіотом.

Політик, який з необхідності мусить бути партійним, цікавиться найбільше метою суспільної боротьби, нехтуючи навіть засобами щодо її здійснення. Письменник найменше цікавиться метою якогось історичного процесу; він переживає сам цей процес, складаючись зрозуміти якнайбільше суперечні моменти його моментів. Він не служить одній його прові — якомусь одному обмеженому змаганню, а хоче промовити до якнайбільшої кількості людей і неохоче до тих, що в силі, як він, розуміти дійсність в її найрізноманітніших проявах. Чи найкращим доказом цієї духової ширини письменника не є те, що найбільше протилежні групи та партії видирають собі взаїмно його твори, вважаючи їх висловом своєї ідеології?

Михайло Рудницький.

Епізод в українському мистецтві.

Оцю статтю містимо як характеристичний зразок поглядів одної групи українських мистців. За своїм змістом вона дуже різко поглядає відповідно річям — Автор. Ми радо помістимо її в нашій газеті на цю саму актуальну тему. — *Гедофія.*

Хтось недавно зауважив, що сьогодні мистецтва немає сьогодні є лише мистці, які покірливо приносять ту чи іншу свою умілість, чи творчість просто певним політично суспільним угрупованням.

Так, безумовно, не є. Винятком є лише Радянські Республіки, в яких мистець діяльно підпорядкований жорсткій та бездушній комуністичній групі сухих людей, що безоглядно й сліпо примушують мистецтво служити своїй меті та гонять мистців на згорі вказану „мистецьку творчість“.

Але... там, в тих Радянських Республіках, а надто на Радянській Україні, як раз ось уже 6 років, як мистецтва немає, очевидно, по всіх даних і не буде. Хоч за то багато там є різних „ручник“ тих або інших „творів“.

Експресіонізм, імажинізм, дадаїзм, пурниз і багато інших „ізмів“ — від яких просто ємнить на революційним Сході Європи — все це живцем перенесене на український ґрунт тягнеться до якогось невесного „пролетарського мистецтва“, кожний по своїй волі, і кожний хоче чомусь взяти для себе отсю невеселу назву, аби тим прислужитися не високій ідеї мистецтва, великого, могутнього, національного і вселяюдського, а низькій ідеї служіння нерозвиненої відсталій масі, якої будучність така-ж неясна й проблематична, як неясне є завдання того наказного мистецтва.

Дійсно, тяжко зрозуміти ідеологію „пролетарського“ мистецтва. З одного боку вони хапаються за „ізмів“, як за ознаку поступу в мистецтві, як за революційність тих течій і обов'язкову їх пролетаризацію, — з другого — ми бачимо,

як вони підпорядковують собі мистецтво для того, щоба мета його була „класово-пролетарською моралю“. З революційністю, ставиться питання найбільш разче в мистецтві, найбільше відстале сьогодні, бо мораль в творі сама собою нищить той твір. Комуністичні творці вибирають з двох нещастів нещастя легше; чужий доробок вони легко соціалізують, хоча він зовсім непризначений не для них та й виріс на чужім ґрунті і потрібнім візлого догляду та певних чинників для його зрозуміння.

Такі мистецькі обставини в Радянській Союзі і на бідній Українській Радянській Республіці сталися тому, що всі зазначені нові мистецькі течії мають вищий ґрунт на Заході. Є вони, кожна з окрема, — еволюцією національного мистецтва і як творчої традиції його, так і традиції духа, змісту.

Якжеж таке мистецьке досягнення, що має корінені в глибокій даного оточення, себ-то нації, можна вирвати, перенести на невідповідний ґрунт і змусити його, щоба даво з'явився інший плід, ніж той, який дає йому його земля?

Ми не звикли дивитися на нову течію в мистецтві, як мову, чи об'єктивний крик а то й гомін, а відчасно в ній постує той культурний ґрунт якої вийшла ця течія. Пліманування, а удосконалення, не занепад, а поступ.

Фактом є, за шість останніх років мистецтво на Україні переживає болочу кризу і то таку, що нові, непрошені мистецькі „українські“ сили замість ретувати положення, вою кризу поглиблюють, до безнадійності. Свідомо чи несвідомо, — нам, зрештою це не важко. Раніше такі комуністично-українські істи і ізмисти йшли різними шляхами, починаючи від т. зв. панфуртистів і кінчаючи „мужанями“ та „гартованими“ тоб-то просто писачками червоноармійських пол-

ків і иншого малограмотного шовіністичних викидків.

Вся та голота обманується тепер під милото сантиментальною назвою: „Мистецтво жовтня“ себ-то знову таки для дальшої національної руйни і безнадійного „поглиблення“ т. зв. „пролетарської культури“.

„Мистецтво жовтня“... як гарно, приємно, солодко й настроєво... Все одно як

„Чудний місяць плив над рекою
Вся в ач'ятках начної тиші...
Нічого мне на світе не нада,
Тільки відать тебе мій мой...“

Ясно одно, що отсю серію шипаючу назву причепили кількох членів російської комуністичної партії на порожні місця, яке стоїть ось уже майже шість років на Україні так, де воно би бути могло українське мистецтво, що так дійсно пишмо розвивало в перший період революції...

„Жалтвечки“, українська мистецька комуністична молодь, що поки що сама себе залучує до творців мистецтва, — злякалась. Злякалась не тільки того, що за шість років нічого не зробила, а що ще й за 60 років нічого не зробить! Те-ж що робить, є так байд, незначне й мізерне, що не дорівнює значаїшому „буржуазному“ талантові. Ось головні причини утворення „Жовтневого Мистецтва“. Подивіться, що кажуть самі „жовтневі“ в результаті 6-літньої бундючної, саморекламної праці, результат якої такий жалісний і бідолашний: „культурно-мистецька контр-революція підводить голову і розпочинає наступ по всьому фронту за захоплення позицій“.

„По той бк барикад (себ-д, у творців національного мистецтва, пр. автора) ця єдність є освячена буржуазним (!) традиціями“. (Видова жовт, блоку Мист. „Ново Култ.“ 7-8).

Але читач мусить знати, що це сказане лише партійною мовою. Перекласти цю філософію на звичайну мову, це значить: ми нічого не зробили, нічого не в силі зробити і не зробимо, ми банкрутуємо, але ще хочемо викричатися, а нам не помагає в цьому Політбюро (че—ка...)

Дек арешті здобутки тієї мистецької праці, дек провідні шляхи пролетарського мистецтва, які чейже за 6 років могли бодай приблизно показатися в тумані комуністичного балбохвальства і нещастя?

Єдиний факт, єдиний приклад у наші дні, є саме в тому, що мистецтво відпорядковане політично-суспільному угрупованню комуністичній партії, в даній разі збанкрутувало на наших очах. Взяти хоча би відомого молодого українського поета Павла Тичину. Це був просто геніальний український архаїст в поезії, але до часу, коли творчість його була збудована на старих українських мистецьких формах, а знитий і традиційних. Попередніми своїми творами він придбав собі славу. Тепер Тичина злидений комуністичній писака, а із Демія Бідний. Це саме можна сказати про мавра Анатолі Петрицького.

Ось ще один доказ і щире признавтя одного наймита тієї самої фірми, фірми „пролетарського мистецтва“, яке вигоріло за браком фондів — фондів традиційної національної культури: „На жал, що не настав час розвитку нового революційного мистецтва: ще надто темні об'єктивні умови істнування робітничо-селянської республіки...“

Мистецтво на Україні за 6-річ революції не блиснуло світлими сідмом здобутків. Воно не розв'язало поставлених революцією во-

Ві ві одиниці, що ділають кочаб в найкращій вірі на власну руку та з огляду на волю жертводавців.

Ми не сміємо легкодушно розбивати сія, а навпаки мусимо змагати до як найкращої консолідації. В певні дні мусимо всю нашу форсу, всю нашу енергію звернути на якусь область нашого національного і громадянського життя, зглядно на інституції, які його представляють і таким чином дати їм потрібні моральні і матеріальні засоби до успішного ведення їхнього діла. Таким чином в день „Просвіти“ (8. і сідуночі дні грудня) комуні мусить в першій мірі жертвувати лише на почитний дар „Просвіти“. На Зелені Свята йде по цілому краю жертвенна акція на ніших інвалідів і ніхто не сміє ні в тому часі ослаблювати збірками на інші цілі.

Так само днями „Рідної Школи“ вліваються в краю коледи писанка і храмові дія, а яких жертви мають впливати лише на „Рідну Школу“. А коли вже з огляду на зміжкові місцеві обставини заїде необхідно хочемца потреба в деякій мірі відступити від цієї загальної норми, то це може статись лише за згодою Головної Управи „Українського Педагогічного Товариства“.

Таким чином всі жертви, які вплинули з нагоди сьогоднішньої коледи під яким небудь титулом, слід безумовно відіслати в цілости до УІІТ. Секція „Рідна Школа“ у Львові, Ринок ч. 10. Коли були при цьому на місцях які застереження, то їх подати до відомої Головної Управи УІІТ, а вона в розумінні в інших потреб узгляднить опрачдані бажання.

Не роздроблюймо сія, а з цієї великої деп. „Рідної Школи“ коладуймо й шедруймо лише на „Рідну Школу“. Так само дохід з устроювання „Маланок“ повинен всеціло йти на „Рідну Школу“.

Колі хочемо наш загальний принцип і принципів до необхідної потрібної гарности, то в першій мірі мусимо бути карними самі!

У Львові, дня 11-го січня 1924 р.
Головна Управа Українського Педагогічного Товариства:
Олександр Терлецький в. р. голова.
Д-р Степан Білак в. р. секретар.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Львівський Народний Театр Української Весіли під дир. Ф. Стадіна. — Львів вул. Шапинецька 2.

Субота 12. с. м. Премієра, оперета на 5 дій Ж. Жюльєтта (переклад П. Стадіна): „ДОБРОДИНА СУЗАННА“. Початок виходило 6:30 вечором.

В неділю 13 с. м. — 2 пополуночні вистави. — о годіні 1:30 весела фарса-оперета на 5 дій „ТРИКА ПІЛТАВ“, о годіні 5-тій „ХАТА ЗА СЕЛОМ“, народний обряд зі співом на 5 дій.

В рожедіак 14 с. м. Другий раз „ДОБРОДИНА СУЗАННА“. Більше в Союзнім Вівнері. 2—2

Український театр під дир. Івана Когутяка.

Рогатин — Євген Сомоло
Субота 12. І. „ДІТИ АГАСФЕРА“.
Неділя 13. І. „ХМАРА“
Вівторок 15. І. „ПАННА МАРА“ 1-2

Повіч Рогатинщина! Кружок У. П. Г. в Рогатині відкриває з початком лютого п. р. публичну бібліотеку. Тому звертається до Ви. Громади рогатинської і усіх інших осіб з проханнями: 1) У кого є книжки ще книжки з давньої бібліотеки ім. Петра Могили або філії „Просвіти“ негайно їх звернути до канцелярії Кружка, 2) дарувати для бібліотеки власні, головю белетристичного змісту (українські польські). — Стадіна.

КОРОЛІВСЬКО-АНГЛІЙСЬКА ПОЧТОВА ЛІНІЯ

ROYAL MAIL LINE

До Аргентини - Бразилії - Куби - Канади - Нью-Йорку
ТЕРНОПІЛЬ, Терновського 19. СТАНИСЛАВІВ 3 маа 5,
ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА 93. 1231 1-4

Звичайні Загальні Збори Інституту Української Народної Діа в Богославі відбуються для 26 січня 1924 р. в театральній залі Народного Дому о год. 10 перед пол. зі звичайним порядком нарад. — Видія. 1229 2-3

Дрібні оголошення.

МУРОВАННИ будинок wraz з господарством, фронтним склепін і парканом мешканням, площею біля 3-х кімнат і кімнатою, на довгих землях і по приступі в ділі на продаж або заміну на повільно або мешканням з комфортом в середмісті. Зголошення Калш вул. Казимирівська 47/11. в годіні 1240 1-2

ДВА СТУДЕНТИ пражської рідної ім. на окічченню, з причем довгого побуту за границю, бажали би цю дорожню навзяти людина з двома паночками, котрі посідали би середню землему підісти євент. допомоги би до шкільництва таклі, та зложечні добре пріс теруночі фашинки. Листа глати: від „Видоніста“, Praha, рош. štáf Ztkov podle genante. 1237 1-1

ВУВ. НАЧАЛЬНИК „Народні Теропці“ в молодій, глате посади. Ласкілі оголошення до адмістр. від „Прага“ 1234 1-3

ПОШУКУЮ інтелігентної жінки до помочи і виручи в домашній господарстві. Мусить розуміти добре ні кулі та огороженята. Усіля дуже верси. Зголошення до підписаної. Софія Овсінська в Станіславові, вул. Голуцького 61. 1226 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Красний адвокат
Д-р Михайло Волошин
веде канцелярію
У ЛЬВОВІ, вул. ШАПИНЕЦЬКА 2.
1232 (біля Українського театру). 1-1

ІНТЕЛІГЕНТНА панна шукає землі з ка. норм. або місця до зярзу домашнього господарства. Річом на провідній. Зголошення до Адм. Діла від „Посади“. 1235 1-1

Легко заробить

той, хто зголошення до кельпертування ДІЛА І СВОБОДИ. Зголошення до Адміністрації Діла. Платити ніколи умови- 1-?

ЩАДНИЧІ ВЛАДКИ

в забезпеченні перед стрілою на вертості (вольеризації) прийме Красний Союз господарських спілок „Сільський Господар“ Львів, вул. Симонівча ч. 28. 1238 і платити нісостки в'сім умови. 1-1

Подяка.

Прибати горю і смутину з почин передчасної смерті Найдорожчого Полярта в Ельма о. А-тона Сосенка, вомс радника і паночка Оліва, почуватися до нього обовязку зложити ширю подяку за ласкавий труд усім, що вшавували плінь Полькиндя своєю участю в вихоронках, з а укремен: о. дек. Пелехатому, о. сов. Чайніському, відтак оо. Пільняйкові, Зробкові, Куликіві, Дорощеві, Іванцеві, Кукуваті, Пасечному і Процику, аргенті дет. ка. Дорощівському і місцевим паролікам. Особливо дякуємо ще за гарні в нішій теплий прашали пріомом оо. Процику і Куликіві (від зборівських організації). — Полярта й Діла.

Великий Маланчин Вечір

Відбудеться заходом Української Весіли у Львові в неділю дня 13. І. 1924 р. в великій залі Муз. Тов-ва ім. М. Лисенка. Початок в год. 7:30 вечор. Точка о год. 10-10 відіграє трупа театру дир. Стадіна штуну на одну дію. — Вступ вільночно за запрошеннями, які спорош панна абуть в суботу від год. 5-7 вечор в Тов. Української Весіли, а в неділю від год. 7 вечор в малій залі Муз. Тов. ім. Лисенка. 1215 1-1

Прислайте передплату!

НОВІСТЬ! **НОВІСТЬ!**
Джек Лондон: **Оповідання південного моря.** Переклад з англ. Софі. Куликіві, Вістка П. Кошук.
У тому самому накладі є інші дія:
А. К. Дойл: **ПРОПАЩІ СВІТ.** З англ. перекл. С. Волська. Вістка В. Овсінського. 40 іностраних.
Г. Г. Ельс: **ІНДІЯ І В. З. З. англ. перекл. В. Муромі, Вістка В. Овсінського.**
В. Радіщевич: **ШЛЯХОМ ТУТ.** Повістний нарис. Вістка П. Кошук.
Замовити у всіх книгарнях і у Видавництва на адресу: **КЛОН ЧИЖА, Львів Ринок ч. 10/В. вівнер.**
Книгарні нізгодній работі 1233-7

НЕ ТРЕБА ТРАТИТИ ДО ЛЬВОВА!

Ві прі, і більше повиспівувати на нових підарок, готині і пр. вівнерів!
Привітно інформувати-свідомо біору Нестор Пильницького у Львові інформувати в доступній інтересів і усіх умов, фарис, інституцій і місця у Львові, влогодує всім торговцям і бішній справі та привітні інтереси, опаредмічати в трансферті привіт-пріважі, приймає зголошення за купую і продаж всіляких об'єктів, вде суділено справ пошту і податі так у Львові як і на провідній та востані вноує всілі йому поручні коїси солідно, скоро і дешево. Адресування: **Нестор Пильницький, Львів, 1155 вул. Городецька ч. 9/11. 3-3**

СКАНДИНАВСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

Львів, вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 54.

ДО КАНАДИ

Найдокладніші, сумлінні і безплатні інформації устні і письмненні в справі виїзду до **КАНАДИ І АМЕРИКИ.**

Прекрасні двошрубові кораблі. Чиста обслуга Обильна і здорова пожива. Спеціальні перекладчики на кораблях.

Ціна III кляси поділена на кабіни для 2, 3, 4, 6 осіб. Хто раз їхав нашою лінією, той нишою лінією не поїде.

СКАНДИНАВСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ, Львів, вул. Городецька 54.